

ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1. Το εξωτερικό εμπορικό καθεστώς της Ελλάδας και η Κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ

1.1. 1830-1870

- Αρχαϊκή αγροτική οικονομία, εξαγωγές αγροτικών προϊόντων και σιδηρομεταλλευμάτων, εισαγωγές αγροτικών και βιομηχανικών προϊόντων
- Η οργάνωση του θεσμικού πλαισίου στηρίχτηκε σε μεγάλο βαθμό στο γραφείο Δημόσιας Οικονομίας του υπουργείου Εσωτερικών. Τα κρατικά μέτρα αφορούσαν κυρίως το τελωνειακό δασμολόγιο που συντάχθηκε το 1830, είχε φιλελεύθερη βάση και θέσπιζε δασμούς σε ποσοστό 6% επί της αξίας των εμπορευμάτων στις εξαγωγές και 10% στις εισαγωγές.
- Διαπύλια: φόροι και στα εισαγόμενα από δήμο σε δήμο (διαπύλια τέλη = εσωτερικοί δασμοί)
- Αυτόνομα μέτρα εθνικής εμπορικής πολιτικής, σταδιακά συμφωνίες στη βάση της ρήτρας του μάλλον ευνοουμένου κράτους ή έθνους

1.2 1870-1914:

- 1871: Αγροτική μεταρρύθμιση Α. Κουμουνδούρου, αύξηση παραγωγής και εξαγωγών αγροτικών προϊόντων (σταφίδα 50-70% ελ. Εξαγωγών, καπνός, βαμβάκι), εισαγωγές σιτηρών με ταχύτερο ρυθμό, ελλειμματικό εμπόριο
- Η μεικτή δασμολογική πολιτική, που καθιερώθηκε με το δασμολόγιο του 1867 και ήταν φιλελεύθερη για τις πρώτες ύλες της βιομηχανίας και προστατευτική για τα εγχώρια βιομηχανικά προϊόντα, έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη της βιομηχανίας.
- Ανάμεσα στα χρόνια 1867-78 ιδρύθηκαν πολυάριθμα βιομηχανικά καταστήματα. Οι αλευρόμυλοι ήταν τα πρώτα εργοστάσια που δημιουργήθηκαν. Η επιβολή υψηλού δασμού στα εισαγόμενα άλευρα και χαμηλού στα σιτηρά, που θεωρηθήκαν πρώτη ύλη για την εγχώρια βιομηχανία στο δασμολόγιο του Κουμουνδούρου, ευνόησαν τη δημιουργία των πρώτων εργοστασίων της αλευροβιομηχανίας.

Εκτός από το δασμολόγιο, ευνοϊκή υπήρξε και η διεθνής συγκυρία. Μετά τη λήξη του αμερικανικού εμφυλίου (1867), αποκαταστάθηκαν οι εμπορικές σχέσεις της Ευρώπης με την Αμερική και η ελληνική

βαμβακοπαραγωγή έχασε σιγά σιγά τους ευρωπαίους πελάτες της και αναγκάστηκε να στρέψει την προσοχή της στην εγχώρια αγορά. Η προσφορά άφθονου βαμβακιού, ευνόησε την εμφάνιση των πρώτων νηματουργείων και υφαντουργείων. Στη συνέχεια, η ανάπτυξη της υφαντουργίας ήταν τέτοια, που απορροφούσε ολόκληρη την εγχώρια παραγωγή βαμβακιού και επιπλέον εισήγε βαμβάκι από το εξωτερικό.

- Άλλα είδη εργοστασίων, που έκαναν την εμφάνισή τους ήταν τα βυρσοδεψεία, τα ελαιοτριβεία και, ειδικά στον Πειραιά, τα σιδηουργεία.
- Από το 1890 η δραχμή υποτιμήθηκε κατά 71% και συνέβαλε στην αύξηση των εξαγωγών και την υποκατάσταση των εισαγωγών

1.3 1919-1939:

- Με το δασμολόγιο του 1923, που εφαρμόστηκε από το 1926, είχε αρχίσει να υλοποιείται μια συνειδητή και σχεδιασμένη πολιτική υποστήριξης της εγχώριας βιομηχανίας. Ο βαθμός προστασίας ανέβηκε από το 26% στο 45%, ενώ για πολλά προϊόντα έφθασε και το 100%.

- Η αποσύνδεση της δραχμής από την αγγλική λίρα και η υποτίμησή της, ο έλεγχος του συναλλάγματος, οι ποσοστώσεις στις εισαγωγές και η υπέρμετρη αύξηση των δασμών αποτέλεσαν τον βασικό πυρήνα της νέας προστατευτικής πολιτικής.
- Μετά το 1930 οι δασμοί δεκαπλασιάστηκαν. Αυτό το μέτρο μαζί με την υποτίμηση της δραχμής διαμόρφωσε συνθήκες θερμοκηπίου, μέσα στις οποίες η βιομηχανική παραγωγή θα αυξηθεί γρήγορα.
- Η συγκρότηση του δόγματος για την «οικονομική αυτάρκεια» θα αποτελέσει επίσημο άξονα της πολιτικής μέχρι το 1940.

1.4 1950-1981:

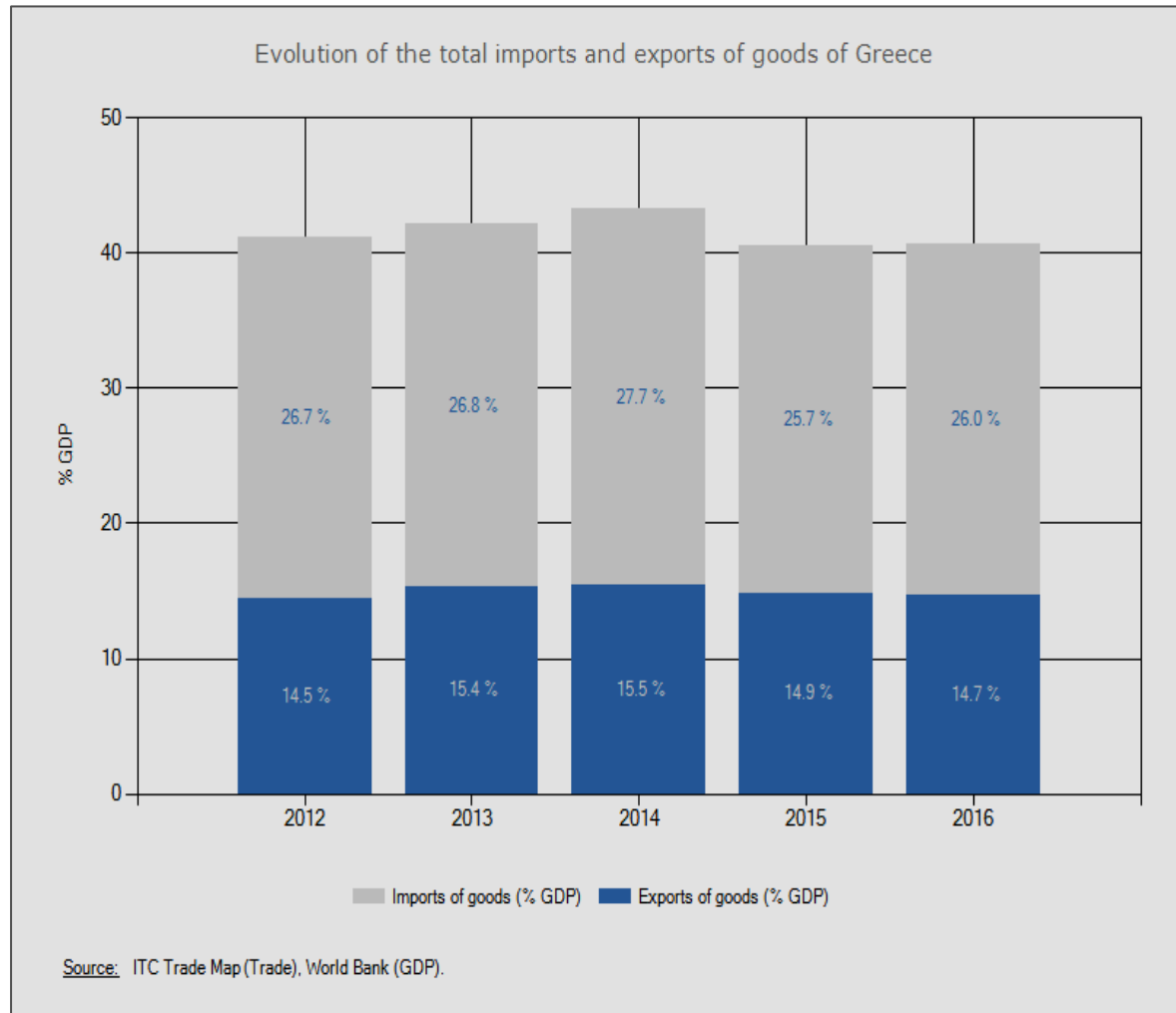
- Η μεταπολεμική περίοδος μέχρι και το 1974 αποτελεί την πλέον δυναμική της νεότερης Ελληνικής οικονομικής ιστορίας. Μπορεί ίσως να συγκριθεί μόνο με τη «χρυσή εικοσαετία» (1860-1880) του προηγούμενου αιώνα.
- Λόγοι: Άμεσες ξένες επενδύσεις (περ. 50% των συνολικών μεταξύ 1960-66) σε στρατηγικούς τομείς και με εξαγωγικό προσανατολισμό (π.χ. πετροχημεία, αλουμίνιο, χάλυβας, ηλεκτροτεχνικό υλικό κ.λπ.), επιθετικός οικονομικός παρεμβατισμός από το κράτος με κρατικοποιήσεις,

δημόσιες επενδύσεις, κρατικές ενισχύσεις, κρατικές τράπεζες κ.α.

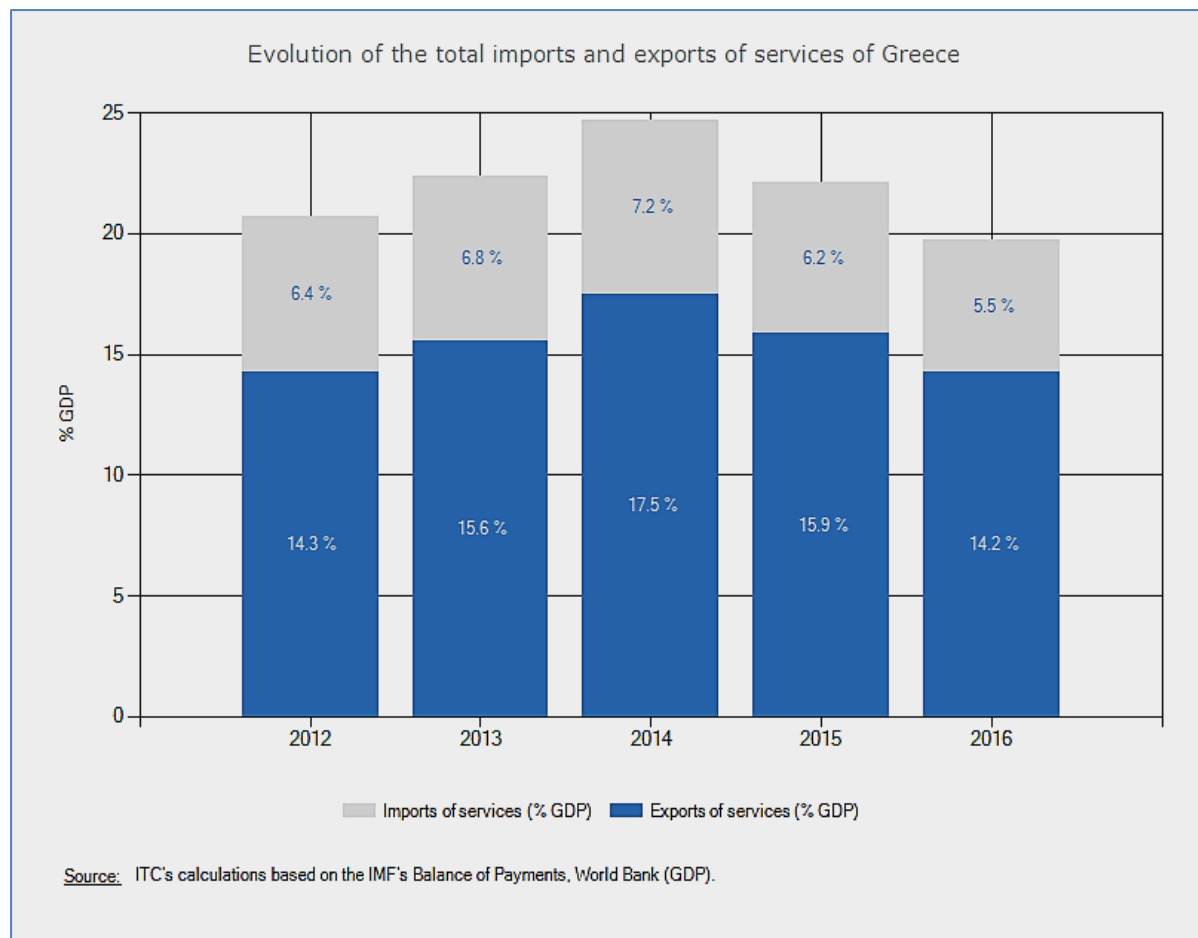
- Ενίσχυση της εγχώριας βιομηχανίας καταναλωτικών προϊόντων για την εσωτερική αγορά μέσω κινήτρων
- 1950: υπογραφή ένταξης στη συμφωνία της GATT
- Παρά το βαθμιαίο άνοιγμα της οικονομίας στη διεθνή αγορά το 1953 (κατάργηση συναλλαγματικών και ορισμένων εμπορικών περιορισμών) και το 1962 (έναρξη της Συμφωνίας Σύνδεσης της χώρας με την ΕΟΚ), η εγχώρια παραγωγή και κυρίως οι παραδοσιακοί βιομηχανικοί κλάδοι προστατεύονταν από υψηλότατα δασμολογικά και κυρίως μη δασμολογικά τείχη. Πρόσφατοι υπολογισμοί υπογραμμίζουν ότι τις παραμονές της ένταξης της χώρας στην ΕΟΚ (1981), και αφού είχε προηγηθεί η σταδιακή κατάργηση ή μείωση πολλών δασμών, η μέση αποτελεσματική (δασμολογική και μη δασμολογική) προστασία της παραγωγής στην Ελλάδα έφθανε το 65%. Για ορισμένους δε παραδοσιακούς κλάδους, όπως ενδύματα, ποτά, υποδήματα, έφθανε μεταξύ 190% και 250%.
- Η διαδικασία αποβιομηχάνισης που θα παρατηρηθεί τις δεκαετίες του '70 και του '80 στην Ελλάδα έχει μεταξύ άλλων τις ρίζες της και στη βαθμιαία κατάργηση της μακρόχρονης δασμολογικής προστασίας που επέφερε η ένταξη στην ΕΟΚ.

- Μετά το 1981 η Ελλάδα υιοθέτησε την Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΟΚ
- Θέση και ρόλος της Ελλάδας στην σύγχρονη Κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ

2. Η κλαδική διάρθρωση του Ελληνικού εξωτερικού εμπορίου

Source: INTRACEN

Source: INTRACEN

Προϊόντα	Εξαγωγές αγαθών 2019 σε εκ \$
All products	37,885,527
27 Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation;	11,953,262
30 Pharmaceutical products	2,163,671
84 Machinery, mechanical appliances, nuclear reactors, boilers; parts thereof	1,937,590
76 Aluminium and articles thereof	1,906,396
39 Plastics and articles thereof	1,312,470
85 Electrical machinery and equipment and parts thereof; sound recorders and reproducers, television . . .	1,266,423
20 Preparations of vegetables, fruit, nuts or other parts of plants	1,199,626
08 Edible fruit and nuts; peel of citrus fruit or melons	1,067,979
04 Dairy produce; birds' eggs; natural honey; edible products of animal origin, not elsewhere . . .	775,281
03 Fish and crustaceans, molluscs and other aquatic invertebrates	751,641
74 Copper and articles thereof	720,989

Source: INTRACEN

- Αύξηση εξαγωγών κατά 1% σε σχέση με 2018
- Χωρίς τα πετρελαιοειδή οι εξαγωγές το ίδιο διάστημα σημείωσαν αύξηση 4,7% , ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή και τα πλοία η αύξηση έφθασε το 4,9%
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγωγών για το έτος 2019 καταλαμβάνουν τα καύσιμα (31,6%), και ακολουθούν τα βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτη ύλη (14,9%), τα τρόφιμα (14,2%) και τα χημικά (12,1%)

Προϊόντα	Εισαγωγές αγαθών 2019 σε εκ \$
All products	62,198,045
27 Mineral fuels, mineral oils and products of their distillation; bituminous substances; mineral . . .	16,717,359
84 Machinery, mechanical appliances, nuclear reactors, boilers; parts thereof	4,390,347
85 Electrical machinery and equipment and parts thereof; sound recorders and reproducers, television . . .	3,495,777
30 Pharmaceutical products	3,085,580
87 Vehicles other than railway or tramway rolling stock, and parts and accessories thereof	2,780,888
29 Organic chemicals	2,117,156
39 Plastics and articles thereof	2,069,129
02 Meat and edible meat offal	1,340,832
61 Articles of apparel and clothing accessories, knitted or crocheted	1,253,006
72 Iron and steel	1,252,497
90 Optical, photographic, cinematographic, measuring, checking, precision, medical or surgical . . .	1,116,158
04 Dairy produce; birds' eggs; natural honey; edible products of animal origin, not elsewhere . . .	918,606

Source: INTRACEN

- Αύξηση εισαγωγών το 2019 κατά 2,6%.
- Χωρίς τα πετρελαιοειδή η αύξηση το ίδιο διάστημα ανήλθε σε 6,5%, ενώ χωρίς τα πετρελαιοειδή και τα πλοία έφθασε το 5,8%
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των εισαγωγών το 2019 καταλαμβάνουν τα καύσιμα (26,9% των εισαγωγών περίπου), και ακολουθούν τα μηχανήματα και υλικό μεταφορών (18,8%) και τα χημικά προϊόντα (15,5%).

Υπηρεσίες	Εξαγωγές υπηρεσιών 2018 σε εκ \$
All services	43,187,884
3 Transport	19,539,365
4 Travel	18,403,669
10 Other business services (Technical, trade-related, and other business services, Professional and management consulting services, Research and development (R&D))	2,309,184
9 Telecommunications, computer, and information services	1,237,803
6 Insurance and pension services	448,968
5 Construction	339,795
11 Personal, cultural, and recreational services	325,099
7 Financial services	157,161

Source: INTRACEN

Υπηρεσίες	Εισαγωγές υπηρεσιών 2018 σε εκ \$
All services	20,985,619
3 Transport	12,980,673
4 Travel	2,572,502
10 Other business services (Technical, trade-related, and other business services, Professional and management consulting services, Research and development (R&D))	1,444,631
6 Insurance and pension services	1,381,542
9 Telecommunications, computer, and information services	906,251
2 Maintenance and repair services n.i.e.	481,088
8 Charges for the use of intellectual property n.i.e.	381,657
7 Financial services	290,313

Source: INTRACEN

3. Η γεωγραφική διάρθρωση του Ελληνικού εξωτερικού εμπορίου

Χώρες	Εξαγωγές αγαθών 2019 σε εκ \$	Εισαγωγές αγαθών 2019 σε εκ \$
Όλες οι χώρες	37,885,527	62,198,045
Ιταλία	4,089,943	4,890,032
Γερμανία	2,519,380	6,595,698
Τουρκία	2,209,603	2,175,495
Κύπρος	2,126,615	425,832
Βουλγαρία	1,746,443	2,033,190
ΗΠΑ	1,461,451	1,369,357
ΗΒ	1,370,965	1,244,977
Γαλλία	1,324,985	2,588,555
Λίβανο	1,301,275	61,896
Ισπανία	1,235,491	2,173,950
Ρουμανία	1,135,194	895,906
Αίγυπτος	1,055,595	943,439
Κίνα	999,093	4,546,49
Βόρεια Μακεδονία	889,364	279,106
Σαουδική Αραβία	837,287	989,956
Ρωσία	233,471	4,569,105

Source: INTRACEN

ΕΞΑΓΩΓΕΣ 2019

- ΕΕ (56%)
- Ιταλία (10,8%)
- Γερμανία (6,8%)
- Κύπρος (6,1%)
- Τουρκία(5,8%)
- Βουλγαρία (4,8%)
- ΗΠΑ (3,9%)
- Ηνωμένο Βασίλειο (3,7%)
- Γαλλία (3,5%)

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ 2019

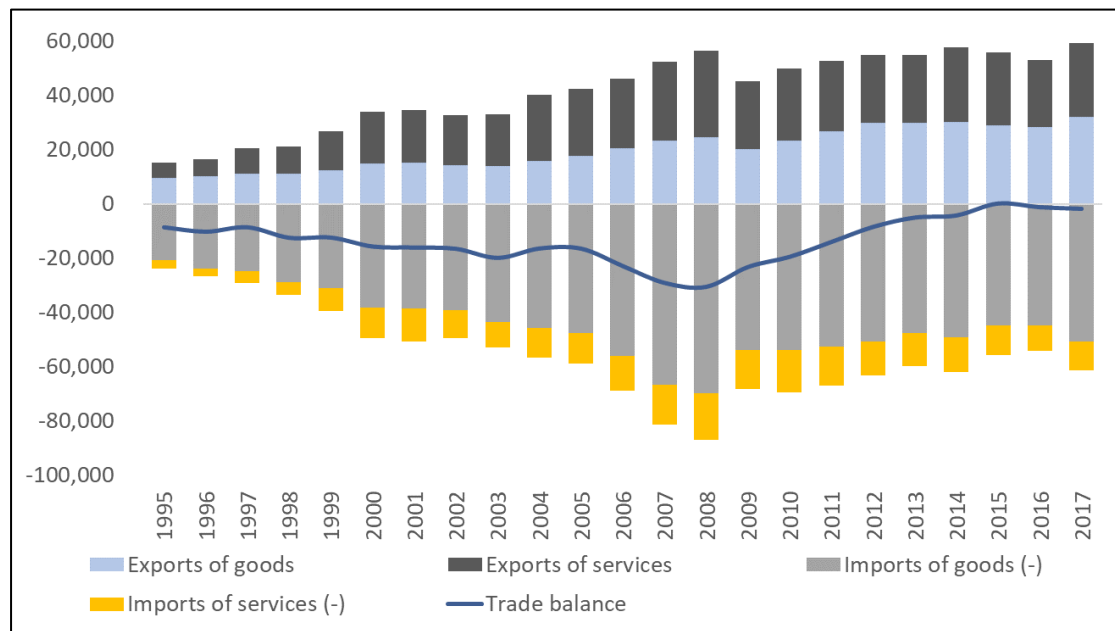
- ΕΕ (53,1%)
- Γερμανία (11,1%)
- Ιταλία (8,6%)
- Ιράκ (8,2%)
- Ρωσία (7,3%)
- Κίνα (7,3%)
- Ολλανδία(5,0%)
- Γαλλία (4,3%)
- Ισπανία (3,7%)

Χώρες	Εξαγωγές υπηρεσιών 2018 σε εκ \$	Εισαγωγές υπηρεσιών 2018 σε εκ \$
Όλες οι χώρες	43,187,884	20,985,619
ΕΕ (28)	20,333,541	9,482,595
ΗΠΑ	2,711,434	721,725
ΗΒ	3,639,152	1,916,983
Κίνα	1,608,264	355,083
Βραζιλία	1,173,394	91,427
Καναδάς	972,442	51,741
Ελβετία	1,183,607	353,827
Ινδία	769,973	85,902
Ρωσία	796,566	325,176
Ιαπωνία	220,549	58,212

Source: INTRACEN

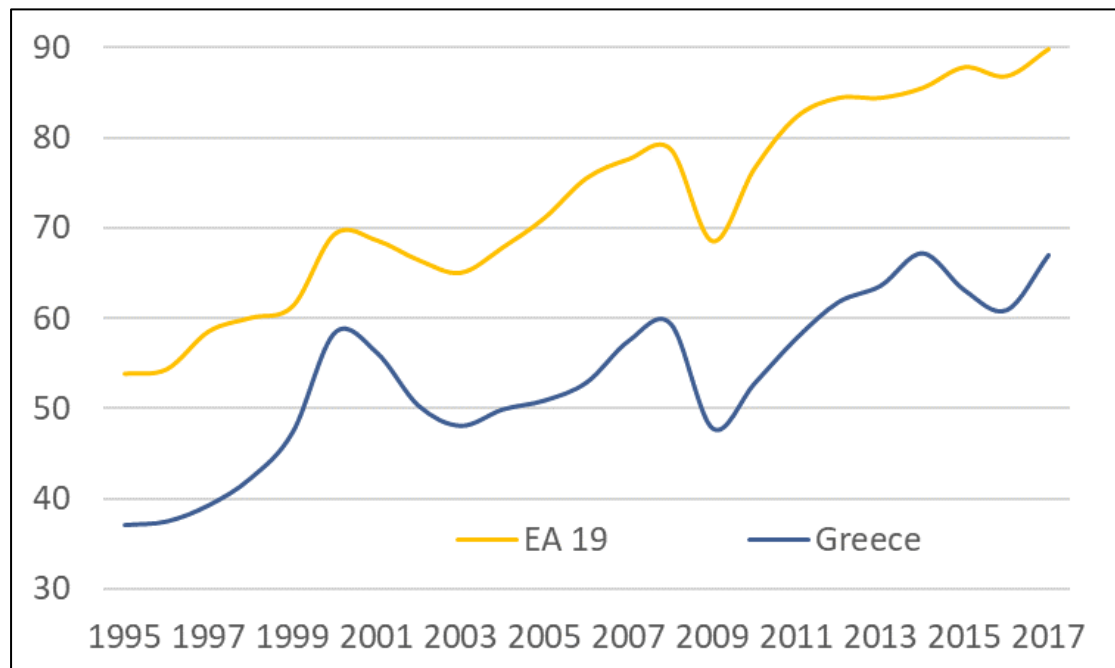
4. Λοιπά βασικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού εξωτερικού εμπορίου

4.1 Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

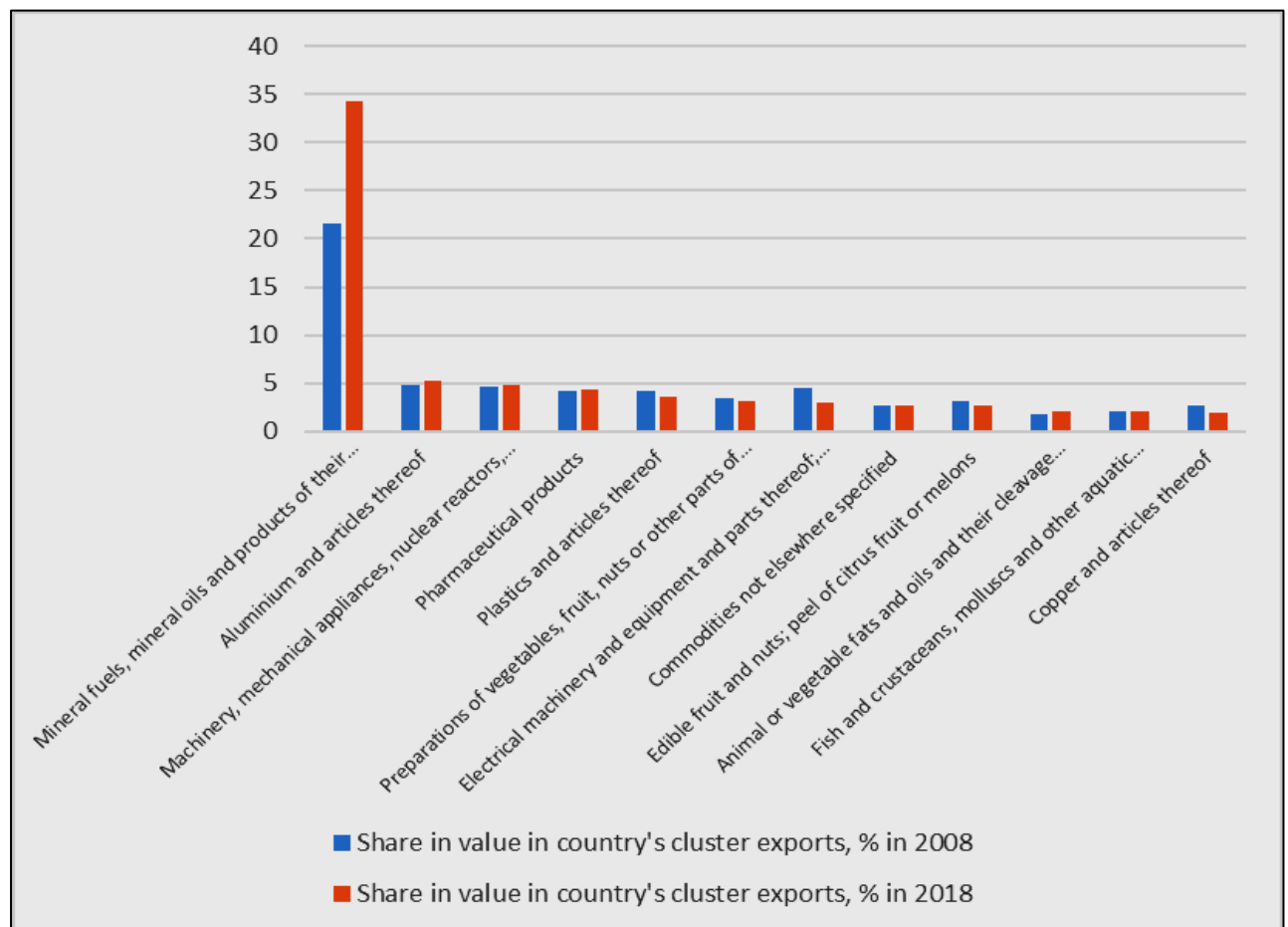
Source: EUROSTAT

4.2 Το «άνοιγμα» της Ελληνικής Οικονομίας (Εξαγωγές + Εισαγωγές ως % του ΑΕΠ)

Source: EUROSTAT

4.3 Η κλαδική διάρθρωση των εξαγωγών πριν και μετά την κρίση (% επί του συνόλου των εξαγωγών)

Source: INTRACEN

Συμπεράσματα:

- Κατά τα διάρκεια της κρίσης (μετά το 2008/9) μειώθηκαν δραστικά οι εισαγωγές και αυξήθηκαν ελαφρά οι εξαγωγές εκτός καυσίμων
- Επίσης, αυξήθηκε το άνοιγμα της ελληνικής οικονομίας. Για παράδειγμα, το ποσοστό των εξαγωγών προς το ΑΕΠ αυξήθηκε στο 33% το 2018, από 23% το 2008. Αυτό όμως οφείλονταν κυρίως στην πτώση του ΑΕΠ κατά περ. 25%.

- Η κλαδική και γεωγραφική διάρθρωση του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας παρέμεινε, σχεδόν, αμετάβλητη.
- Η Ελλάδα έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα σε 22 από 63 κατηγορίες αγαθών, κυρίως σε προϊόντα με χαμηλό επίπεδο παραγωγικότητας, όπως τρόφιμα και ποτά, μέταλλα, προϊόντα διύλισης πετρελαίου.
- Το τεχνολογικό περιεχόμενο των ελληνικών εξαγωγών είναι πολύ χαμηλό. Το 2018, οι ελληνικές εξαγωγές υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας ανέρχονταν στο 8,3% του μέσου όρου της ΕΕ (ΕΕ=100), από 9,4% το 2008.
- Παρά την αύξηση των επιχειρήσεων που εξάγουν (περ. 10% του συνόλου), το συνολικό ποσοστό των επιχειρήσεων που εξάγουν εξακολουθεί να είναι χαμηλό (περ. 3%).
- Σε πέντε επιχειρήσεις αντιστοιχεί το 23% των εξαγωγών αγαθών. Σε 1.000 επιχειρήσεις αντιστοιχεί το 80% των συνολικών εξαγωγών.
- Η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων σε διεθνείς αλυσίδες προστιθέμενης αξίας αυξήθηκε από 37% το 2008 σε 40% του 2018. Εξακολουθεί όμως να είναι από τα χαμηλότερα ποσοστά στην ΕΕ.

